

Маринко БОЖОВИЋ

НЕКЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ЈЕЗИЧКЕ ПОЈАВЕ У СРПСКОМ, АЛБАНСКОМ И ТУРСКОМ ЈЕЗИКУ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ*

Апстракт: У раду се указује на неке заједничке лексичке, фонетске, морфолошке и друге језичке особине које су настале као резултат вишевековног заједничког (су)живота Срба, Албанаца и Турака на Косову и Метохији. Могло би се рећи да се ради о интерферентном утицају на оне друге језике у суседству.

Кључне речи: Косово и Метохија, српски језик, албански језик, турски језик, фонетика, морфологија, лексика.

Карактеристична ситуација створена је мешањем турских и албанских језичких особина са језиком Срба на ширем подручју Косова и Метохије. Тај процес је био дуготрајан, а по резултатима, рекли бисмо, био је буран. Зачетак његов припада првој половини XIV века, тј. од доласка Турака у ове крајеве и протеже се кроз неколико столећа.

Најјаче мешање двојезичних, односно, тројезичних, особина на овим просторима десило се онда када је општа ситуација била најповољнија, а то је у XVI и XVII веку. Тада је турска власт утврдила своје позиције; било је довољно турског стано-

* Рад је написан у оквиру пројекта *Духовне појаве и стваралаштво српског народа на Косову и Метохији од XV до XX века (број 148020)*, који је одобрило и финансира Министарство науке Републике Србије.

вништва по градовима, па је то представљало сигуран ослонац за утицај и у језику. Као други чинилац јавља се исламизирано становништво које прихвата оно што су Турци доносили са собом: поред вере и обичаје, навике, начин живљења.

Језик је био погодно тло за стварање шароликости домаће и источњачке лексике коју су пратиле и друге језичке појаве, првенствено у фонетици и акценту. У српском, као и у албанском језику на Косову и Метохији је велики број речи приспелих из турског, или, преко њега, из других источњачких језика, тако да је турска лексика готово преовлађивала у свим областима живота: у занатству, земљорадњи, трговини, одећи, обући, оружју, исхрани, грађевинарству, љубави итд.

Живот у градским срединама, економска и политичка моћ Турака (сеоско становништво везано за град, агу и бега), служење у турској војсци идр. моменти утицали су да се српски језик није развијао као у другим крајевима, већ је почео да стагнира, задржавајући неке архаичне особине. Други веома значајан фактор је досељавање Арбанаса на подручје косовске говорне зоне. Цвијићевим антропогеографским истраживањима то досељавање се вршило из неколико праваца: из малисорске струје (центар у долинама Проклетија) правцем према Косову и Метохији и други смер према горњем току Лима (Плав, Гусиње), друга јача струја из дукађинског жаришта око Дрима, Маће и Лурије – правац према шарпланинским жупама, у околину Призрена. Трећа струја не само албанских, већ и српских племена, из средње и јужне Албаније кретала се према Струги и Охриду, даље према Тетову и још даље према Метохији и Косову.

Први покрети арбанашких породица према Метохији везују се за XIV век, тј. За време после турског освајања средњовековних српских територија. У каснијим вековима (XVII) кретање арбанашког живља према Косову и Метохији је било интензивније с обзиром на односе које су имали са Турцима. Прелазећи у ислам Арбанаси су стицали веће поверење и крупније повластице код Турка. Највећи талас њиховог досељавања на Кјосово везује се за прву половину XVIII века, после аустро-турских ратова (1688 – 1689), пошто су се Срби, као помагачи аустријске војске, у великом броју иселили из околине Приштине, Вучитрна и Тре-

пче. То досељавање траје до четрдесетих година XIX века, што показује присуство Арбанаса у Јабланици и топличком крају.

Први досељеници су били малобројни и њихово језичко присуство није било запажено, досељеници из XVII века су масовнији, па носиоци српског и албанског језика живеће у сталном додиру, бавећи се истим или сличним пословима, привредом, пољопривредом, занатством и др. што је приближавало и обједињавало. Од тада се мешају особине двају језика, српског и албанског из чега проистиче низ сличних или истоветних појава: заједнички лексички елементи као позајмице из турског језика, или из старте словенске лексике, сличан изговор гласова *ћ, м ч, љ, њ, ф, х, ђ* и *ц*; редакција вокала; сличност дужина у оба језика; употреба албанске партикуле *се* у разним реченичним конструкцијама у српском језику, образовање реченица на принципу међусобног угледања, позајмице у обостраном правцу у народним умотворинама, у песми и причи итд.

Без обзира на етничку припадност, и једни и други, на овом географском подручју се мало разликују и у начину обраде земље, грађењу кућа и помоћних зграда, у одећи и обући, односу мушкараца према жени и обрнуто, и односа млађих према старијима тд.

Од језичких момената који су значајни за српски језик ове зоне, а у вези са албанским, могу се истаћи ови:

ЛЕКСИКА. Утицај турског језика, односно турске лексике (или источњачке) преко турског језика трајао је дуго (од XIV до XIX века). То се види на свим пољима и у свим областима: у именима јела, пића, одеће, обуће, посуђа, воћа и поврћа, заната, трговине, оружја, војевања, у радовима на пољу, у стаји, у шуми итд. И данас се чује у српском и албанском језику: *асли, анума, абер, бакиши, баксуз, дађа, бурек, вакат, вилђан, дивит, гајтан, душек, гурбет, гариб, еглен, зембиљ, зезвек, зумбул, дизгин, дулек, долап, ћерћев, инсан, инђар, јаглук, јендек, јелек, кајмак, кулук, калауз, леген*, итд.

Појавом крупнијих поседа ага и бегова, масовнијим насељавањем турских породица, увођењем администрације на турском језику, исламизација и др. Утичу на интензивније примање лексике и туђица.

Живот Срба у граду и на селу био је везан за споменуте

моменте, а њихов језик је запљускиван елементима турског језика. Чак ћер турски елементи у једном периоду доминирати и превагнути над српским. Тек у XIX веку почеће опадање утицаја турске лексике као резултат утицаја цркве, школе и буђења националне свести.

Резултат заједничког живљења је да данас срећемо у албанском језику многе речи из српског језика, а и обратно албанске речи у српском језику на Косову: *fanela, nejse, ćafir, dreć, besa, vada, goružda, dada, dročka, bardaka, baca, baljoš, kečav* итд. Из српског у албанском ушли су: *breg, san (seno), kojši, apanak, stog, voz, kop, krstine, otav, me kosit, me vlačit, me prašit, maica, luka, selo* и *sela, kreć, obor* и *abor, akolo, drobit, ćetinar, cice (sise), ćafke, ćuka, zakon, mrav* итд.

ФОНЕТИКА: Изговор гласова и њихова судбина слична је или идентична у албанском и српском језику код: *dž, čm, dj, ć, dz, lj, nj, f, h* и др.

Африкате *dž* и *č* ни у говорима српским на Косову, сем у Ибарском Колашину, где живе досељеници из црногорских брда. Сматрамо да је ова појава настала у оба језика, независно једна од друге, да је на један и други утицао турски језик, тј. гласови, *ç, c (ć, ċ): ċovek, duđak, ċirka (devoјčica), ċafir (djavo)* итд.

Њихову функцију преузимају фарикате *đ* и *ć*, чија артикулација није сандардна нити идентична са њиховом артикулацијом у другим говорима. Они нису као јужноморавски умекшан *t, d*, нити војвођански, ни шумадијски, већ умекшани *g', k'*, слично македонском *g', k' (šeker, g"ëtsn)*. Оба пара африката личе на артикулацију турских гласова *k', g', ç, c*. Примери за *dž > a, đan, ċemper, ċemadan, Đafer, viljđan, ċelat, đada*, за африкату *ć: ċovek, ċaša, rućam, rućak* итд.

Примери за африкату *đ: đinđuva, đevrek, đugum, đuveć*, а на албанском језику: *xh (đ) xhaprani (змија), xhaku (krv), u doh (сагоревало)*, за глас *ć: ċilim, ċurka, ċup, ċufta, ċukovac*, на албанском: *seni (нас), cafa (враг), mcina (машина), me cite, ċika (бацати и девојчица)* итд.

Звечан африката *dz (3)* у албанском језику *x*, чије се у једном и другом језику у одређеном положају и по пртироди је веома слична, чак иста: *zid, zika, rozid, звопо, zver, zeбен, zvezda*, на албанском *xixilloja (свитац), xixa (варница), dixim (смелост), xicillima (омекшати)*. Фонема *x* и данас фигурира у албанском је-

зику: *Gzim* = *Xim* (хипокористик од властитог имена).

Артикулација *l* и *lj* (*ll* и *l'*) у српском и албанском језику на Косову не поклапа се у начелу. У албанском језику *l'* и (*lj*) је латерално и предњег реда, изговара се апексом (врхом) језика: *L`O-PA* (крава), *L`OJA* (игра), *L`UMI* (река), *L`EPUR* (зеи). Сонант *ll* (*l*) је нзадњег реда: *LLIÇI* (блато), *LLULLA* (лула), *LLÔMA* (лампа), *AKULL* (лед), *ALLAFRANGA* (модерна).

Албанско *l'* (*lj*) утицало је да и у српском језику имамо *lj* уместо *l*: *ljivada*, *Miljeva*, *Veljigrad*, *katoljik*, *beljojka*, *puljka*, *prokljeti*, *karljica*, *koljeno*, *bolje* га ноге, *picalji* итд. Та иста појава позната је и у албанском језику: *Selim* = *Sljim*, *selman* – *seljam*.

У српском језику јавља се назал *nj* уместо *n*: *ranjka* (крушка), *raonik*, *rnjio* (хранио), *Benjo* (хипокорисник), *Danjo*, *Manja* (хипокорисници). У албанском језику супституција *n* и *nj* нема, али је има код *nj* и *j*: *banja* = *baja*, *kronj* – *kroj* (извор), *prronj* – *prroj* (печица). Кад се у постпозицији налази назал *nj*, он тада даје *j*.

Десоноризација лабиоденталног *v* позната је у српском језику: *mrtaf*, *ofica*, *zdrاف*, *prاف*, *brاف*, *crф*, *krф* и сл. Ове појаве у ретким примерима има у гегијским говорима, док је она широко заступљена у јужним албанским идиомима: *Bujanovac* = *Bujanofc* = *Bujanovac*, *Stezovac* = *Strezoc*, *Muhovac* = *Muhofc* = *Muhoc*.

Велар *h* се не чува у српском језику, сем у два – три имена: *Христивоје*, *Христос*. Код муслимана се чува као редокована фриксација (слично у француском *h*), па чак и тамо где му није место: *lagahan*, *tekahan*. У северним албанским говорима (гегијским) чува се добро *h* у свим позицијама: *Hajdin*, *Haki*, *hâna*, (месец), *hора* (коло), *ather* (тада), *shoh* (видим). У јужним говорима албанским (тоска) велар *h* се губи у свим позицијама, баш као и у српском језику.

Воал *a* у албанском језику добија затворенију нијансу и изговара секао вокал *o* (није стандардно *o*), док у говору Ђаковице и неких других крајева *a* прелази у *o*: *nona*, уместо *nâna* (мајка), *hona*, уместо *hâna* (месец), *morka*, уместо *marka*, *doja*, уместо *daja* (ујак) итд. Исту појаву срећемо и у српском језику: *баонка*, *каорљица*, *маост*, *паосуљ*, *паоприка*, *маоло*; као и у неким туђим речима где *a* добија затворену боју и изговара се као вокал *o*: *чоране*, *бонка*, *ћонун*. Срећемо и супротну појаву да во-

кал *o* прелази у *a* у оба језика: *orânak* даје *arâtak*, *okola* даје *ako-lla*, *oborr* даје *aborr*, у српском: *поала*, *поала* године, *поалавина*, *ћоабанин*, *поалагано*, *катоалџик*.

Десоноризација сугласника на крају речи је честа појава у говорима Срба на Косову: *муш*, *нош*, *голуп*, *слап*, *дроп*. У гегиљским албанским говорима (северним) звучност се боље чува, док се у јужним јавља десоноризација: *zog* – *zok* (птица), *breg* – *brek* (брег, брдо), *shteg* – *shtek* (старица), *djog* – *djok* (коњ), *garib* – *garip* (старац), *brey* – *bres* (покољење), итд.

Редакција вокала и њихове боје у разним позицијама која је позната у другим штокавским говорима, архаичним прогресивним. Ова особина је присутна и у албанском језику. Неакцентовани вокали, испред или иза акцената, скраћују се због тога што губе своју вокализованост до извесног степена: *татаба*, *барака*, *ромиња*. Редукција крајњих вокала, у топонимима на пример, може се схватити као утицај са стране: *Косовџ*, *Ђаковица*, *Ѓуштерица*, *Ѓаглавица*, *Приштина*, *Митровица* и сл. Поменити топоними и др. на овом подручју чују се с редукованим вокалом *ѐ* на крају: *Priştinë*, *Kosovë*, *Xhakovicë*, *Mitrovicë* итд. Облик *Prishtinë*¹ даје *Prishtin*. (Две тачке иза вокала показују да је он дуг). Финално *a* у српском језику облика Приштина одговара у албанском језику "муклом" *ѐ*: *Çaglavica* и *Çagllavicë*. То "мукло" *ѐ* чува се само у гегиљским говорима када се нађе испред акцената, испред сонаната.

Акценат. У акценту се осећа утицај турског и албанског језика кроз чување старих акцената на ултими у српском језику: *глава*, *трава*, *рука*, *снага* итд. Што имамо и у другим говорима. Долазак Турака је омео процес померања старих акцената, јер су дужине из турског језика нашле место у српском језику.

Конкретно, како је примљен велики број турских речи са

¹ После «доласка» КФОР-а и УНМИК-а на Косово и Метохију 1999. године, тамошње локалне власти су не само промениле сва имена: фопониме, хидрониме, ојкониме и др. већ су за многа места, градове и насеља дале нова имена на албанском језику, на пример: *Dukaxhini* – Метохија, *Kosovë* – Косово, *Albaniku* – Лепосавић, *Artana* – Ново Брдо, *Besiana* – Подујево, *Dardana* – Косовска Каменица, *Drenasi* – Глоговац, *Shari* – Драгаш, *Burimi* – Исток, *Kastrioti* – Обилић, *Skenderaj* – Србица, *Ferizaj* – Урошевац, *Vushtri* – Вучитрн, *Pejë* – Пећ, *Priştinë* – Приштина, *Ibër* – Ибар, *Darleshi* – Крушевац (село), *Arbanmeshi* – Витомирица итд.

дужином или краткоћом на крајњем или унутрашњем слогу, започети процес померања старих српских акцената почео је да стагнира. Задржавање старих акцената на ултими или унутарњим слоговима добио је са стране освежење.

Регенерише се старо стање. Турске речи: *askerr, baksuz, burek, bakšiš, djugum, djumruk, Jašar, Adem, Sefer, Sadik, Salim, jelek, kamiš, kalem, kapak, kundak, dželat, zijan, inčar, miraz, merak, zembilj* итд. утичу на српску лексику и задршава се старо стање: *живџот, извџор, Милан, Стојан, Војник, боник, (болесник), девојка, печурка*, као и у краћем облику инфинитива: *бранит, вабит, данит, гуљит, доцнит* итд.

Резултати страног утицаја огледају се у а) заузостављању процеса померања старих акцената и враћање на старо стање и б) у трансформацији српских акцената под утицајем арбанских дужина. Г. Елезовић је констатовао да се у Вучитрну чува стари кратки акценат на крајњем затвореном слогу: *казиват, избит, молит, данас*. М. Павловић то налази у Јањеви, што се поткрепљује употребом великог броја турских и албанских речи које имају удар на крајњем слогу, из албанског језика пример: *mërzi* (акузатив *merzi:n*) (*нервоза*), *kajmak, perftim* (*куга*) *derkuc* (*нрпсе*), *abuzoj* (*злоупотребити*), *akuzoj* (*оптужити*), *centoj* (*цена*), или имена: *Zaim, Ybish, Kosum* и сл.

Албански акценат је динамичан и карактеришу га дужина и јачина. Постоји само један акценат и налази се обично на задњем или претпоследњем слогу: *shipi, kojshi, curši, avli* (*кућа, комишија, трешња, обор*), *dera, dora, kama, shkuma, kroshnja* (*врата, рука, нога, пена, крошња*). Сѐм тога постоје три дужине вокала: кратка, средња и дуга. У гегијским говорима разлика у дужини између кратке и дуге је фонолошка.

Наметање дужина везаних за одређени слог, што карактерише албански језик, проузроковало је специфичне акценатске појаве на подручју косовског дијалекатског типа: а) трансформи-сање управо код имена лица, а одатле на све положаје пренето. Према балбанским именима *Nazif, Zyja, Zeka, Refa, Riza* и сл. која се употребљавају са великом дужином (видети *Pekmezi, Gramatik der albanischen Sprache, Wien 1908*), добијена је акценатска форма: *Груја, Дока, Петра, Роса, Ружа, Риста*, уместо: *Груја, Петра, Роса, Ружа, Риста*. Ова особина трансформисања пренета је и на

двосложне речи: *кум, глава, река, слуга, стена, туга* итд.

Под утицајем велике албанске дужине типа: *tarh:m, soba:n, serga:r* добили смо и *Војин, Јован, Милан, црвљив, горужда*, па чак и *Белопољац, Црногорац, високи, дубоки, студенти, широки* итд, уместо кратких добили смо дугосилазни акценат.

Синтакса и морфологија. Егзистенцију партикуле *се* у улози везника констатовао је Г. Елезовић (*Речник косовско-метохијског дијалекта*, СДЗБ VI). Код истог аутора срећемо речницу *се* и у неким ситуацијама где је третира као плеонастички елемент. Употреба партикуле *се* среће у српском и албанском језику у сличним конструкцијама и сличној функцији.

Примери код Срба: а) На почетку реченице са значењем средстава којим се истиче ситуација: *Се оте да ве изеду. Се нећу да се мирим. Се појури једно друго и готово...* б) Испред речи која се истиче, а са значењем *па, те*: *Узеде гу се узеде. Уземај пушку се иди.* в) Речица *се* употребљава се са значењем *јер* после речи којом се казује жеља: *Да вежеш то куче се ће ме изеде.* г) Ако реченица значи могућност, речца *се* има вредност узрочног везника *јер*: *Познаја би гу, се гу несам видеја.* д) Може да се употреби са поредбеним значењем. *Прва полепо се ја. Неје стареј се ти.* ђ) Употребљава се са значењем исказаног везника *да*: *Нека ми казува се мене неје даје. Казаја он се нема вајде.*

Примери употребе речце *се* код Албанаца: а) Као веза субјекатске или објекатске реченице за главну: *Thuhet se ktu ka pa:s dukur shum arusha* (*Каже се да је некад овде било много медведа*). б) Узима се у конструкцијама као средство за казивање поређења. *Dita asht me o ftoft se nata* (*Дан је хладнији од ноћи*). *Ky asht ma i mire se ai* (*Овај је бољи од тебе*). в) Речица *се* употребљава се и са значењем *јер* и служи за везивање узрочне реченице за главу: *Meso, se po afrohet proviti* (*Учи, јер се приближава испит*). *Shko n shpi se t ka a:rdh ni mik* (*Иди кући јер ти је дошао један пријатељ*). Реченица је натруњена утицајем друге језичке заједнице што се види у конструкцијама са заменичким облицима: *Онога да ми га доведеш. Ata me na prui. Kryet me ta la* (*Главу да ми га опереш*). Има тога и код везника: *па, те, ал, јал, или* у погледу скраћивања, сужавања реченице редуковањем додатака, каткада и распоредом речи у реченици: *Си ми реко да дођеш. М ке tha: n те та прui. Си ме обруко. М ке kori:t.*

Локатив и акузатив у српском језику на Косову, тј. њихова

употреба се не разликују: *Идем у Грађаницу* и *Била сам у Грађаницу*. Са инструментом је слична ситуација: *Прет куће је дуд*. У албанском језику нема разлике између локатива и актузатива. Функцију олактивна преузео је акузатив са предлозима *n shko:ll*, *n shpi* (у школи, у кући).

Систем поређења манифестује се, у основи, као у другим деловима штокавске архаичне зоне где се узима позитив и речца *по*: *по сладак*, *по јак*. Поред овог начина поређења среће се и стање прогресивних штокавских говора, али само код млађег нараштаја: *паментнеј* и *паментни*, *зеленеј* и *зелени*.

Начин аналитичког поређења среће се и овде код именица и придева, али не увек и у свим речима ових категорија. Обично се пореди особина у речима које значе некога или нешто живо: *јунак*, *човек*, *крава*, *јагње* и др. У поређењу речи са овим значењем нема разлике између њих и придевских речи, тј. оне имају својство као придевске речи, јер су ту особину стекле психолошком везом са придевским речима: *јунак*, *по јунак*, *мајстор*, *по мајстор*, *жена*, *по жена*, *јајжена*, *ајћовек*, *најдомаћица*. Речи које не значе лице: *мећка*, *по мећка*, *најмећка*, *јагње*, *по јагње*, *најјагње*. Ово поређење се и код придева *брз* и *по брз*, *најбрз* и др.

Компарацију сличне природе имамо и у албанском језику: *mir i mir*, *ta i mir*, (добар, по добар, најдобар), *fort, i fort*, *ta i fort*, (*јак*, *по јак*, *најјак*), *amel, i amel*, *ta i amel*, (*сладак*, *по сладак*, *најсладак*), *plak, i plak*, *ta i plak*, (*стар*, *по стар*, *најстар*), *njeri, ta njeri*, (*човек*, *по човек*), *bu:r, ta bu:r*, (*муж*, *по муж*), *trim, ta trim* (*јунак*, *по јунак*).

Губљење инфинитива и овде је условило формирање посебно конструкције за казивање будућности: *ће* + *презент* за сва лица у оба броја: *ће певам*, *ће питујем*, *ће јем*.

Стећемо ту исту, или сличну ситуацију, и у албанском језику: *une due me knie*, *ti don me knie*, *ai don me knie*, *ajo don me knie*. Књижевни облик би гласио: *une dua te kendoj* итд.

У српском језику придеви у служби иду испред имена уз које стоје. Међутим у албанском језику конгруенција је обрнута, прво се налази име, а потом долази одредница: *добар човек*, *njeri e mir*, *добар јунак*, *trim e mir*, итд.

Глаголи који се завршавају на – *ити* су врло распрострање-

њени у албанском језику, само што се чује као *и:т*, тј са реду-кцијом: *ме косит, ме влачит, ме прасхит* и сл. У презименима – *ић*: *Трајковић* и сл. Африката *ћ* се у албанском језику чује као – *ит*: *Трајковит*.

У овом прегледу заједничких особина српског, турског и албанског језика на Косову и Метохији покушао сам да у најкраћим цртама истакнем неке моменте који су били од значаја за развој језика људи који су више векова живели заједно, утичући једни на друге. Овај материјал се односи на говоре људи у народу, на Србе староседеоце, старинце. О туцају, већем или мањем једног језика на други и обрнуто, недвосмислено говоре наведени примери с најважнијом примедбом да је то чињено спонтано, ненаметљиво, неосетно, обострано.²

Литература

- Барић 1959: Хенрик Барић, *Историја арбанашког језика*, дјела XIII, Научно друштво БиХ Сарајево.
- Белић 1985: Александар Белић, *Основи историје српскохрватског језика* књ. I, *Фонетика*, Универзитетска предавања, Научна књига Београд.
- Боживић 1998: Маринко Божовић, *Говор Ибарског Колашина*, Нови свети Институт за српску културу – Приштина.
- Боживић 1993: Маринко Божовић, *Говор Ибарског Колашина*, Нови свети Институт за српску културу – Приштина.
- Цвијић 1966: Јован Цвијић, *Балканско полуострво и јужнословенске земље*, (Основи антропогеографије), Завод за издавање уџбеника, Београд.
- Павловић 1939: Миливоје Паловић, *Говор Сретечке жупе*, књ. XIII, СДЗБ Београд.
- Елезовић 1932: Глиша Елезовић, *Речник косовско-метохијског дијалекта*, књ. IV и VI, СДЗБ, Београд.
- Муљаку 1968: Љатиф Муљаку, *Говор Албанаца Бајгорске Шаље*, Приштина.
- Челебија 1967: Евлија Челебија, *Путопис, Одломци о југослове-*

² У стручном раду на примерима из албанског и турског језика консултовани су проф. др Зијадин Муниши, албанског проф. др Ниметулах Хафиз, турколог. Захвалан сам једном и другом веома.

нским земљама

- Шкаљић 1985: Абдулах Шкаљић, *Турцизми у с/х и х/с језику*, V издање, Свјетлост Сарајево.
- Ћинђић 1997: Славољуб Ћинђић, Мирјана Теодосијевић, Дарко Танасковић, *Речник турско-српског језика*, Анкара.
- Стевановић 1964: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик*, књ. I, Научно дело, и књ. II 1974, Научна књига, Београд.
- Bone 1840: A. Bone, *La Turqige d' Europa*, II, Париз.
- Beci 2000: Bahri Beci, *Gtamatika e gjuhës shagre për të gjilhë*, «Camaj-Pipa», Shkodër, 2000. Albanija.
- Zajmi 1986: A. Zajmi, M. Bardhi, S. Drini, L. Mulaku, G. Luboteni, S. Imami – *Fjalor sebokro atisht shqip*, Prishtinë, II izdanje, (Rečnik srpskohrvatskog albanskog i jezika).
- Pekmeji 1968: R. Pekmezi, *Gramatike dor Albanishek Srbshe*, Wien.

Marinko Božović

Some common linguistic phenomena in Serbian, Albanian and Turkish language in Kosovo and Metohija

Summary

In this paper some common lexical, phonetic, and morphologic and other linguistic features which originated as the result of multy-century common co-habitation of Serbs, Albanians and Turks in Kosovo and Metohija have been manifested. It could be said it is about intercomformable impact on those other languages in the neighbourhood.